

**"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם:
ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל פליו
ובין תעשו" (שמות כ"ה)**

סוף כל סוף הגענו למצוות בניין המקדש. עשו לי מקדש! אך השאלה הגדולה היא, מתי לראשונה קיימו בני ישראל את הציווי?

נשאל כמה שאלות דומות:

האם המשך הפסוק - 'את תבנית המשכן ואת תבנית כל פליו, וכן תעשו' - הוא הפירוט כיצד לקיים את הציווי? ומכיוון הפוך - האם בפסוקים ישנה מצווה לדורות לבנות את המקדש, או שמא ציווי לבנות משכן במדבר? ובקיצור - האם המשכן והמקדש הם שמות נרדפים לאותו הדבר?

ליל שבת- משכן או מקדש

רש"י מתרץ חלק משאלותינו מצמד המילים 'וכן תעשו':

"ככל אשר אני מראה אותך - כאן את תבנית המשכן. וכן תעשו - לדורות! ... כשתעשו לי כלי בית עולמים ... כתבנית אלו תעשו אותם" (רש"י שמות כ"ה, ט')

לפי רש"י, סמיכות הפסוקים מלמדת אותנו לא רק על המשכן, אלא גם על המקדש. אלו מילים נרדפות. כך מבין **האבן עזרא**: "ונקרא מקדש בעבור היותו משכן השם הקדוש" (אבן עזרא, שם).

אך כיצד מבין זאת הרמב"ם? נראה שני מקורות ונסה להבין את שיטתו:

"מצות עשה לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה שנאמר ועשו לי מקדש. וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו והיה לפי שעה שנאמר כי לא באתם עד עתה וגו': כיון שנכנסו לארץ העמידו המשכן בגלגל ארבע עשרה שנה שכבשו ושחלקו ומשם באו לשילה ... ושם"ט שנה עמד משכן שילה ... ובאו לנוב ובנו שם ... ובאו לגבעון ובנו שם מקדש ומגבעון באו לבית העולמים וימי נוב וגבעון שבע וחמשים שנה:

כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן בית לה' ולהקריב בהן קרבן ואין שם בית לדורי הדורות אלא בירושלים בלבד ובהר המוריה" (רמבם בית הבחירה, א)

"והמצוה העשרים היא שצונו לבנות בית עבודה. בו יהיה ההקרבה ... ואליו יהיה ההליכה והעליה לרגל והקבוץ בכל שנה כמו שיתבאר ... והוא אמרו יתעלה ועשו לי מקדש. ולשון ספרי: שלש מצות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ למנות להם מלך ולבנות להם בית הבחירה ולהכריע זרעו של עמלק..." (ספר המצוות לרמב"ם מצוות עשה כ')

נסה לדייק בדברי הרמב"ם:

- שתי סיבות למקדש: א. מקריבים בו קרבנות. ב. חוגגין אליו ג' פעמים בשנה (ואליו יהיה ההליכה והעליה לרגל והקבוץ).
- הציווי נלמד מן הפסוק: 'ועשו לי מקדש'.
- המשכן במדבר 'היה לפי שעה'.
- רק לאחר בניית המקדש בירושלים נאסרו שאר המקומות. כלומר עד אז כל המקומות היו זמניים.
- בספר המצוות הרמב"ם מדגיש שמצוות בניין המקדש חלה רק עם 'כניסתן לארץ ישראל'.

לסעודה שלישית - משכן או מקדש, העיקר לבנות!

"וַיְהִי דְבַר ה' אֶל שְׁלֹמֹה לֵאמֹר: הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר אָתָּה בֹנֵה ... וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶעְזֹב אֶת עַמִּי יִשְׂרָאֵל" (מתוך ההפטרחה)

לסיכום ניתן לומר, **שבכל מקרה לפי כל השיטות, ישנה מצווה לבנות את בית המקדש**. יתכן לומר שבמשכן במדבר, לא היינו צריכים את העבודה הפרטית של כל אחד - עלייה לרגל, ביכורים, קרבנות יחיד וכדומה - והספיקה עבודת התמיד בלבד.

בנוסף, הרמב"ם מדגיש שעיקר הלימוד מן המשכן הוא על המבנה הכללי המחייב בכל פעם שנבנה את המקדש: "ואלו הן הדברים שהן עיקר בבנין הבית: עושין בו קדש וקדש הקדשים ... ועושין מחיצה אחרת סביב להיכל רחוקה ממנו כעין קלעי החצר שהיו במדבר וכל המוקף במחיצה זו שהוא כעין חצר אהל מועד הוא הנקרא עזרה והכל נקרא מקדש". בנוסף, ניתן ללמוד שניתן לבנות את המקדש אפילו מעץ כפי שהיה המשכן. כך גם עשו בתחילת ימי בית שני: "כ'ה אָמַר ה' ... עֲלוּ הָהָר וְהִבַּאתֶם עֵץ וּבְנוּ הַבַּיִת" (תגי א').

הקב"ה מדגיש לנו שהעיקר לבנות בית לה'. גם אם אין לנו כסף או אפשרות לבנות אותו מאבנים, גם אם בתחילה הבית יהיה 'אוהל' מעץ, העיקר שנבנה את בית המקדש!

ונסיים בפסוקי נבואת יחזקאל המתארת את המקדש/המשכן העתיד להבנות:

"וְכִרְתִּי לָהֶם בְּרִית שְׁלוֹם בְּרִית עוֹלָם יְהִי אֹתָם וְנִתְּתִים וְהַרְבִּיתִי אֹתָם וְנִתְּתִי אֶת מְקוֹדְשֵׁי בְּתוֹכָם לְעוֹלָם: וְהָיָה מִשְׁכְּנִי עֲלֵיהֶם וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים וְהָמָּה יְהִיוּ לִי לְעַם: וַיְדַעוּ הַגּוֹיִם כִּי אֲנִי ה' מְקַדֵּשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּהִיוֹת מְקוֹדְשֵׁי בְּתוֹכָם לְעוֹלָם" (יחזקאל ל"ז).

שבת שלום
מרדכי פרסוף